

УДК 133.2

Андрій Зачепа

ОСОБЛИВОСТІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ФІЛОСОФІЇ

На всьому шляху свого історично-соціального розвитку людина намагається знайти відповідь на найбільш спільні та глибокі питання: яким є навколишній світ і яке місце і призначення людини в цьому світі? Що лежить в основі всього існуючого: матеріальне чи духовне? Чи підпорядкований світ яким-небудь законам? Чи може людина пізнати навколишній світ, чим є пізнання? У чому сенс життя, його мета? Такі питання є світоглядними. Центральна світоглядна проблема – відношення мислення до буття, людини до світу, свідомості до матерії, духу до природи, ідеального і матеріального, що є первинним. У такий спосіб формується основне питання філософії, тому що через ставлення людини, його мислення, свідомості, духовної, психічної діяльності усвідомлюється місце людини у світі, його призначення, сенс існування. Цими проблемами займалися видатні українські філософи В. Бондарчук, І. Зязюн, М. Попович, В. Шинкарук та ін. Хоча багато філософів не визнають питання про відношення мислення до буття основним питанням філософії, до нього зводяться інші питання, що дають у сукупності цілісну картину світу. Так, рівень розвитку політичної, економічної, соціальної та інших сфер суспільного життя впливає на методологію дослідження пізнавальних процесів. Ці зміни, у свою чергу, потребують якісно нових підходів до розробки характеристик системи навчання. У педагогічній науці сучасна методологія представлена працями С. Архангельського, Ю. Чабанського, С. Гончаренка, Т. Ільїної, І. Лернера, І. Підласого, М. Скаткіна, О. Чалого.

Мета даної статті – визначити особливості філософії як методологічної основи дослідження пізнавальних процесів.

Дати загальну картину світу, уявити його як ціле – світоглядна функція філософії. Історичний аналіз показує вплив соціальних умов на різноманітність підходів до проблеми отримання людиною таких знань у всі часи. Прагнення проаналізувати, віднайти найглибші взаємозв'язки в усіх явищах природи, мисленні людини та її відчуттях, встановити закономірності в оточуючому світі притаманне всім епохам та народам світу.

Розвиток античного суспільства привів до поступового виділення наук із єдиної науки – натурфілософії. Спроби дослідити знання як категорію знаходимо ще в Аристотеля. В основі класифікації галузей знання у нього лежить розмежування видів знання (епістема): теоретичне (знання заради

знання), практичне (знання заради діяльності, її продукту), поетичне (знання заради творчості). Аристотель розмежовує знання за їх модальністю: діалектичне (знання про можливість) та аподиктичне (знання про необхідне).

Епохи Відродження та Нового часу сприяли формуванню науки, виробленню її теоретичних основ. У ці часи філософія набуває антисхоластичного характеру і супроводжується активним розвитком ряду наук, що проявлялося у спробах об'єднання у види, класи, сімейства, у створенні численних класифікацій. Тривалий час основна роль у дослідженні знань відводилася філософії. Проблемами знань цікавилися Д. Дідро, Ж. Д'Аламбер, І. Кант та багато інших учених. Так, у роботах І. Канта проводиться поділ знань залежно від функцій, які виконує суб'єкт у процесі пізнання.

На відміну від інших наук, філософія виключає подробиці, виділяючи лише найзагальніші властивості та зв'язки. Гносеологічна функція філософії складається у вивченні відношення "світ – людина". Теорія пізнання розглядається як відношення об'єкта і суб'єкта пізнання, виявляється зв'язок почуттєвого і раціонального, досліджуються проблеми істини, формування переконань та інші гносеологічні питання. Кожна філософська концепція є поглядом на світ, методом пізнання. Філософія, розробляючи загальні, обґрунтовані окремі та загальнонаукові методи пізнання, виконує тим самим методологічну функцію. Філософія, узагальнюючи висновки спеціальних наук, об'єднуючи їх на основі своїх філософій і методів пізнання – виконує інтеграційну функцію, розповсюджуючи її й на інші галузі духовної культури, включаючи політичні, правові, моральні, естетичні, релігійно-атеїстичні форми суспільної свідомості. Філософська система не лише висуває й обґрунтовує теоретичні положення, але й інтерпретує їх, дає оцінку, формує систему цінностей. У цьому полягає аксіологічна функція філософії. Піддаючи критичній оцінці те, що не відповідає філософській системі, філософія виконує свою критичну функцію. Спілкування і передачу інформації здійснює комунікативна функція філософії.

У процесі пізнання істотну роль відіграє загальна властивість матерії – відображення. Так, у філософії ця властивість визначається як момент руху, з чого випливає її особлива роль у розвитку динамічних систем. Сутність "відображення" виявляється у здатності кожного предмета чи явища реагувати тим чи іншим способом на вплив ззовні й супроводжується змінами його структури, у результаті чого між відображуваним об'єктом та об'єктом, що відображує, встановлюється відповідне структурне відношення [1, с. 163]. Для дидактичної системи властивість відображення визначена об'єктивним законом педагогіки – відповідність навчання й освіти рівню продуктивних сил і виробничих відносин, науково-технічному, соціальному, культурному та духовному прогресу суспільства.

Очевидно, що філософія має в даний час чимало значущих функцій, проте можна виділити з них основні функції філософії: теоретико-пізнавальну; навчально-пізнавальну; оцінюючо-пізнавальну.

Теоретико-пізнавальна функція. Світогляд – це система узагальнених поглядів на світ, на місце в ньому людини і її ставлення до цього світу, а також засновані на цих поглядах переконання, почуття, ідеали, що визначають життєву позицію людини, принципи поведінки і ціннісні орієнтації. На ранніх стадіях розвитку суспільства в людей почав формуватися міфологічний світогляд. Це була перша спроба людини пояснити походження й устрій світу, появу людей, тварин, причини стихійних явищ, визначити своє місце. Міфи пов'язувалися з обрядами, звичаями, містили моральні норми й естетичні уявлення, поєднували реальність і фантазії, думки і почуття. У міфах людина не виділяла себе з природи. Пізніше, з розвитком товариства в людей почав формуватися релігійний світогляд. Він відрізнявся від міфічного вірою в існування надприродних сил і їхньої чільної ролі у світобудові та житті людей. Філософський світогляд орієнтується на раціональне пояснення світу. Загальні уявлення про природу, суспільство, людину є предметом теоретичного розгляду і логічного аналізу. Філософський світогляд успадкував від міфологічного і релігійного сукупність питань про походження світу, його будову, місце людини тощо, але відрізнявся логічною упорядкованістю, систематизацією знань, характеризувався прагненням теоретично обґрунтувати положення і принципи.

Теоретико-пізнавальна функція здійснює синтез знань і створення єдиної картини світу, що відповідає визначеному рівню розвитку науки, культури й історичного досвіду. Кожна людина зіштовхується з проблемами, котрі обговорюються у філософії. Як влаштований світ? Чи розвивається світ? Хто або що визначає ці закони розвитку? Яке місце займає закономірність, а яке – випадок? Місце людини у світі: смертна чи безсмертна? Як може людина зрозуміти своє призначення? Які пізнавальні можливості людини? Що таке істина і як її відрізнити від хибі? Моральні проблеми: совість, відповідальність, справедливість, добро і зло. Ці питання поставлені самим життям. Те або інше питання визначає напрям життєдіяльності людини. У чому сенс життя? Чи є він узагалі? Чи є у світу ціль? Чи веде куди-небудь розвиток історії? Чи дійсно природою управляють якісь закони? Чи розділений світ на дух і матерію? Який засіб їхнього співіснування? Що таке людина: частинка пилу, набір хімічних елементів, духовний гігант або усе разом? Чи має значення, як ми живемо: праведно чи ні? Чи є вища мудрість? Філософія покликана правильно вирішити ці питання, допомогти перетворити стихійно сформовані погляди у світорозумінні, що є необхідним у становленні особистості. Ці проблеми знайшли рішення задовго до філософії – у міфології,

релігії й інших науках. За своїм змістом (В. Шаповалов, наприклад, вважає, що варто говорити скоріше про зміст філософії, а не про предмет) філософія є прагненням до всеохопності та єдності. Якщо інші науки роблять предметом вивчення якийсь окремий зріз реальності, то філософія намагається охопити всю реальність у її єдності. Для філософії характерне уявлення про те, що світ має внутрішню єдність, незважаючи на зовнішню розрізненість частин. Реальність світу як цілого – такий зміст філософії.

Навчально-пізнавальна функція. У всі історичні епохи філософія і наука йшли поруч, доповнюючи одна одну. Багато ідеалів науки, такі як доказовість, систематичність, перевірюваність висловлювань, були спочатку вироблені у філософії. Наприклад, у період Середньовіччя цільові настанови суспільства характеризувалися тим, що основою духовного життя була воля, а не розум і не почуття. Це твердження засноване на тому, що суть кожної речі виявляється в її активності, а не пасивності. Звідси випливає висновок, що процес пізнання характеризується не розумом, що має пасивний характер, а дією, активною волею, спрямованою на підпорядкування сформульованим релігією принципам. Ці активні дії і виявлялися відповідно до траєкторії поведінки індивідів “твердим” алгоритмам, які відображають теологічні тенденції в суспільстві.

У філософії, як і в науці, досліджують, як одні висловлення підтверджуються іншими. Але там, де наука роз'єднує (значення має лише те, що ставиться у сфері даної науки), філософія об'єднує, для неї не характерне дистанціювання від якоїсь сфери буття людини. Йде і ні на мить не зупиняється процес обміну ідеями між філософією і наукою, що породило прикордонні між наукою і філософією області знання (філософські питання фізики, математики, біології, соціології; наприклад, ідея відносності, несамостійності простору і часу, що спочатку обговорювалися у філософії Лейбніцем, Махом, потім у математиці Лобачевським, Пуанкаре, пізніше у фізиці – Ейнштейном). Ніколи раніше філософія не була настільки науково орієнтована, як зараз. З одного боку, це благо, але з іншого, неправильно зводити до наукової орієнтації філософії всі її переваги. Перші вчені були переконані в сумісності їхніх поглядів і релігії. Розгадуючи таємниці природи, вони намагалися розшифрувати “письмена Бога”. Але з розвитком науки і зростанням її суспільного впливу відбувається витіснення наукою всіх інших форм культури: релігії, філософії, мистецтва (про це написав І. Тургенев у своєму романі “Батьки і діти”). Така настанова погрожує цілком витіснити з людських ставлень елементи гуманності, співчуття людей один до одного. Безпосередньою метою науки є опис, пояснення і проформування процесів і явищ дійсності, що складають предмет її вивчення, на основі законів, що нею відкриваються. Філософія завжди виконувала стосовно

науки функції методології пізнання і світоглядної інтерпретації її результатів. Філософію об'єднує з наукою також і прагнення до теоретичної форми побудови знання, до логічного доведення своїх висновків.

Європейська традиція, що сягає своїм корінням античності, високо цінувала єдність розуму і моральності, водночас міцно пов'язувала філософію з наукою. Ще грецькі мислителі надавали великого значення справжньому знанню і компетентності, на відміну від менш наукового, а часом і просто легковажної думки. Таке розходження має принциповий характер для багатьох форм людської діяльності, у тому числі для філософії. Так чим же є результати інтелектуальних зусиль філософів: надійним знанням чи лише думкою, свого роду грою розуму? Які гарантії істинності філософських узагальнень, обґрунтувань, прогнозів? Чи має право філософія претендувати на статус науки, чи такі претензії необґрунтовані? Щоб відповісти на ці питання, слід звернутися до історії.

Першу спробу описати коло завдань філософії на фоні точних наук, що лише почали формуватися, у свій час здійснив Аристотель. На відміну від точних наук, кожна з яких займалася дослідженням явищ своєї сфери, він визначив філософію як навчання про першопричини, першопринципи, найзагальніші початки буття. Її теоретична міць уявлялася Аристотелеві несуміжною з можливостями окремих наук і викликала у нього захоплення. Він назвав цю галузь знання “пані наук”, вважаючи, що інші науки, як рабині, не можуть суперечити жодному її слову. У міркуваннях Аристотеля відображена характерна для його епохи різка розбіжність філософської думки і точних дисциплін за рівнем їхньої теоретичної зрілості. Така ситуація зберігалася впродовж багатьох сторіч. Підхід Аристотеля надійно утвердився у свідомості філософів титулами “королева наук” і “наука наук”.

У Древній Греції філософія зародилася в якості всеосяжної науки – саме слово “філософія” означає “наука”. Ця наука була спрямована на все, що взагалі було здатне або здавалося спроможним стати об'єктом пізнання. Будучи спочатку єдиною і нероздільною наукою, філософія при диференційованому стані окремих наук ставала певною мірою органом, що поєднує результати діяльності всіх інших наук і одне загальне пізнання, а також провідником морального і релігійного життя. Ідеї, вперше висунуті ще в античній філософії, лише в XVII–XVIII ст. перетворилися у природничо-науковий факт – можна говорити про визначені прогноуючі функції стосовно природознавства.

У XIX–XX ст. зазвучали протилежні судження про велич науки і неповноцінності філософії. У цей час виникла і набула впливу філософська течія позитивізму, що поставила під сумнів пізнавальні можливості філософії, її науковість, переводячи “королеву наук” у “служниці”. У позитивізмі був сформований висновок про те, що філософія це сурогат науки, що має право

на існування в ті періоди, коли ще не склалося зріле наукове пізнання. На стадіях розвинутої науки пізнавальні претензії філософії виявляються неспроможними. Проголошується, що зріла наука – філософія, що саме їй під силу брати на себе й успішно вирішувати заплутані філософські питання, що збуджували розуми впродовж сторіч. Крім того, відмінністю філософського знання від інших є те, що філософія – єдина з наук пояснює, що таке буття, яка його природа, співвідношення матеріального і духовного буття.

Розглянемо, як наука і філософія взаємодіють між собою. Науково-філософський світогляд виконує пізнавальні функції, споріднені з функціями науки. Поряд із такими важливими функціями, як узагальнення, інтеграція, синтез усіляких знань, відкриття найзагальніших закономірностей, зв'язків, взаємодій основних підсистем буття, про котрі уже йшлося, теоретична масштабність, логічність філософського розуму дозволяють йому здійснювати також функції прогнозу, формування гіпотез про загальні принципи, тенденції розвитку, а також первинних гіпотез про природу конкретних явищ, ще не пророблених спеціально-науковими методами.

На основі загальних принципів раціонального розуміння філософська думка групує життєві, практичні спостереження різноманітних явищ, формує загальні припущення про їхню природу і можливі засоби пізнання. Використовуючи досвід розуміння, накопичений в інших областях пізнання, практики, вона створює філософські “ескізи” тих або інших природних або суспільних реалій, підготовлюючи їх наступну конкретно-наукову проробку. При цьому здійснюється умовлядне осмислення принципово припустимих, логічно і теоретично можливих варіантів. Таким чином, філософія виконує функцію інтелектуальної розвідки, що також служить і для заповнення пізнавальних прогалів, що постійно виникають у зв'язку з неповним, різним ступенем вивченості тих або інших явищ, наявністю “білих плям” пізнавальної картини світу. Звичайно, у конкретному (науковому) плані прогалина має бути заповнена фахівцями – ученими іншої загальної системи світорозуміння. Філософія ж заповнює їхньою силою логічного мислення.

Фахівці, що вивчають усілякі конкретні явища, потребують загальних, цілісних уявлень про світ, про принципи його устрою, загальні закономірності та ін. Проте самі вони таких уявлень не виробляють – у конкретних науках використовується універсальний розумовий інструментарій (категорії, принципи, різноманітні методи пізнання), але вчені спеціально не займаються розробкою, систематизацією, осмисленням пізнавальних прийомів, засобів. Загальносвітоглядні та теоретико-пізнавальні підстави науки вивчаються, спрацьовуються і формуються у сфері філософії. Отже, філософія і наука досить сильно взаємозалежні, у них є багато спільного, але є й істотні розбіжності.

сті. Тому філософію не можна однозначно зараховувати до науки і, навпаки, не можна заперечити її науковість. Філософія – окрема форма пізнання, що має наукові основи, що виявляє себе в ті моменти й у тих сферах наукового знання, коли їх теоретичний потенціал або малий, або взагалі відсутній.

Оцінюючо-пізнавальна функція. Кожна наука вивчає своє коло проблем. Для цього виробляє власні поняття, що застосовуються в суворо визначеній сфері для більш-менш обмеженого кола явищ. Проте жодна з наук, крім філософії, не займається спеціальним питанням, що таке “необхідність”, “випадок” та інше, хоча може використовувати їх. Такі поняття є гранично широкими, загальними й універсальними. Вони відображають загальні зв’язки, взаємодії й умови існування будь-яких речей і називаються категоріями. Основні завдання або проблеми стосуються з’ясування відношень між людською свідомістю і зовнішнім світом, між мисленням і навколишнім буттям. Як правило, до філософії ставляться як, мабуть, до найнезрозумілішої з усіх наук, найвіддаленішої від повсякденного життя. Але хоча багато людей і думають про неї як про не пов’язану зі звичайними інтересами і таку, що є за межами розуміння, майже усі ми – чи віддаємо ми собі в цьому звіт, чи ні – маємо якісь філософські погляди. Цікаво і те, що, хоча більшість людей дуже слабко уявляє, що ж таке філософія, саме це слово достатньо часто зустрічається в їхніх розмовах.

Іноді під філософією ми розуміємо ставлення до визначеної діяльності. Часто ми говоримо про філософський підхід, коли маємо на увазі довгостроковий, ніби відсторонений розгляд деякої секундної проблеми. Коли хтось засмучується з приводу планів, що не здійснилися, ми йому радимо ставитися до цього “по-філософськи”. Тут ми хочемо сказати, що не варто переоцінювати значення даного моменту, а постаратися розглядати ситуацію в перспективі. Ще одне значення ми вкладаємо в це слово, коли розуміємо під філософією спробу оцінити або розтлумачити те, що ж є або має сенс у житті.

Незважаючи на різноманіття значень, вкладених у слова “філософія” і “філософський” у повсякденній мові, ми відчуваємо прагнення вникнути у цей предмет із якимось видом гранично складної розумової праці. “...Усі сфери знання граничать в оточуючому нас просторі з невідомим. Коли людина входить у прикордонні сфері або заходить за них, вона потрапляє з науки у сферу умогляду. Її умоглядна діяльність – також вид вивчення, і це, крім усього іншого, є філософією” (Б. Рассел) [4].

Спіраючись на вищесказане, можна знайти відповідність між пізнавальними функціями філософії та функціями знань як змісту навчання. Такими функціями знань є: онтологічна (створення уявлення, у тому числі теоретичного, про оточуючий світ); орієнтаційна (вказує напрям і спосіб

цілеспрямованої діяльності); оцінна (вказує норми ціннісного ставлення, систему ідеалів суспільства чи першого шару суспільства) [5, с. 149].

Як і будь-який інший продукт пізнання, знання характеризується з точки зору чотирьох аспектів: онтологічного, гносеологічного, аксіологічного, прагматичного [2, с. 144]. В онтологічному аспекті знання поділяється на три види (С. Кримський), що відповідає трьом головним картинам світу в історії природознавства (античній, класичній та сучасній). Мереологічне знання представляє об'єкти через їх предметність і класифікує за множинами, які вказують на речі. Особливості цього (класифікаційно-описового) знання визначаються процедурою сегментації (розбиття множин, які розуміють як ансамблі речей, на підкласи речей-елементів). Реляційне знання представляє об'єкти шляхом введення змінних і здійснює перехід до виділення “чистих” відношень через це виведення. Воно пов'язане з процедурою субституції, яка дає можливість виділити відношення елементів через підстановку їх у всі ті множини оточень, де дані елементи зустрічаються. Операційне знання представляє об'єкти через завдання інваріантів певних перетворень (операцій) і характеризується використанням процедур перетворення, що визначають встановлення відповідності між множиною вихідних елементів (операндів) і множиною похідних елементів (образів). Перетворення дає можливість встановити закони відповідності (інваріанти), сукупності властивостей, які зберігаються під час здійснення перетворень.

У гносеологічному аспекті розмежовуються чотири компоненти пізнання: об'єктивний світ, що існує сам по собі до його включення у пізнавальний процес; об'єктивний предмет пізнання, який задається суб'єктові через призму практики як єдності чуттєвого та раціонального моментів предметно перетворюючої діяльності; суб'єкт пізнання, об'єктивно сформований на основі практики; суб'єктивно виокремлені концептуальні форми відображення – твердження певної теорії. У цьому відношенні характеристикою знання є його істинність, трактування знання як ідеального продукту. Формою існування знання є свідомість (В. Гінецинський). Труднощі врахування властивостей знання значною мірою зумовлені труднощами аналізу самого поняття “знання”. Характеристика відмінностей, що існують між різними галузями наукового знання, передбачає опис відмінностей їх об'єктів (що вивчається) та методів (як вивчається). “Об'єктивна єдність світу визначає предметну та методологічну єдність пізнання природи та суспільства, принципів єдності логічної структури природничих та соціальних наук” [2, с. 95].

В. Петрушенко аргументує трикомпонентну структуру знання: це єдність чуттєвого, конструктивного (раціонально-логічного) та смислового компонентів [3]. Таке розуміння знання (а через нього – і пізнання) відкриває можли-

вість поглиблення уявлень про конструктивність когнітивних процесів, а також дозволяє більш переконливо та достовірно вирішувати деякі традиційні філософські проблеми (наприклад, розширити традиційне уявлення про раціональне). Аналіз процесу формування основних складових знання на різних рівнях пізнання дає можливість додати до двох традиційно досліджуваних рівнів пізнання – чуттєвого та раціонально-логічного – третій, синтезуючий рівень, де відбувається поєднання чуттєвої наданості з конструктивним компонентом знання на основі сенсоутворюючого компонента. Останній постає вирішальним з погляду якісного завершення процесу формування певного знання, а також для формування певного типу знання. Трикомпонентна будова знання постає тією структурою, яка дозволяє сприймати й осмислювати буття в його найперших суттєвих виявах для людини: конкретної наданості, параметрично визначеної дії та принципової цілісності.

Пізнання рухається від споглядання до абстрактного мислення, а від нього – до практики. Це і є шлях пізнання об'єктивної реальності й істини. Сутність і природа пізнання мають соціальний характер та не можуть бути усвідомленими поза предметно-практичною діяльністю. Соціальний досвід – побудоване на практиці чуттєво-емпіричне пізнання соціальної дійсності. Соціальний досвід має подвійний смисл: 1) як процес практичного впливу людини на соціальне середовище; 2) як результат цього впливу у вигляді єдності здобутих знань, умінь, навичок. Досвід є об'єктом пізнання й освоєння підростаючими поколіннями в ході соціалізації, а також результатом цього освоєння на емпіричному рівні. Окрім знань, умінь, навичок, соціальний досвід містить вироблені людством норми, традиції, звички, символи, ритуали тощо. Передача досвіду – результат спільної діяльності суб'єктів навчальної діяльності, становить її зміст, чим і перетворює освіту на феномени культури.

Формування нового типу людини, становлення цілісної особистості є ядром постіндустріального суспільства. Освіта як соціальний інститут може стимулювати або, навпаки, гальмувати певні соціальні процеси, цей момент конкретизує нагальну потребу перегляду парадигми освіти. Першочерговим завданням є перегляд інституційної парадигми освіти та формування нової – особистісно орієнтованої. Мова йде про відхід від традиційної парадигми освіти, яка відтворювала наявний стан речей, формувала стандартизовану особистість, людину-функцію. Така система освіти, що характерна для індустріального суспільства, побудована за принципами факторного об'єктивізму, спрямована на забезпечення рівноваги та стабільності суспільства. За таких умов переважав процес масової стандартизації, а соціалізація індивіда не забезпечувала повноцінного розвитку індивідуальності. Тому за постіндустріальної доби необхідний перегляд соціаль-

ної функції освіти. Підхід до освітнього процесу як упорядкованої системи навчальних дисциплін не сприяє формуванню фундаментальних цінностей у світогляді людини. Так, коли система освіти переходить від догматичного виду навчання у стан, що відповідає демократичному, то це сприяє виробленню методології пізнавальних процесів на якісно новому рівні.

У сучасній філософії превалюючою тенденцією стають інтегративний і комплементарний підходи до розгляду пізнавальної проблематики, основу яких складають нова концепція людини, оновлений зміст філософської свідомості – особистісне, що і формує нове розуміння аналітичності, та у зв'язку з цим – нове розуміння методів пізнання. Таким чином, саме розвиток сучасних філософських підходів, які передбачають моральне і духовне вдосконалення особистості у процесі пізнання, повинен нині стати об'єднавчим стрижнем, навколо якого можливе формування фундаментальних смисложиттєвих цінностей нових поколінь.

1. *Васянович Г. П.* Морально-правова відповідальність педагога (теоретико-методологічний аспект) : Монографія [Текст] / *Григорій Петрович Васянович*. — Львів, 1997. — 216 с.
2. *Гинецинский В. И.* Знание как категория педагогики : опыт педагогической когнитологии : [Текст] / *Владислав Ильич Гинецинский*. — Л. : ЛГУ, 1989. — 144 с.
3. *Петрушенко В.* Епістемологія як філософська теорія знання. / *В. Петрушенко*. — Львів : Вид-во Держ. ун-ту “Львівська політехніка”, 2000. — 296 с.
4. *Рассел Б.* Мудрость Запада: Ист. исслед. зап. философии в связи с обществ. и полит. обстоятельствами / *Б. Рассел*; ред. *П. Фулкер*; [Вступ. ст. *В. А. Малинина*]. — М. : Республика, 1998. — 372 с.
5. Теоретические основы содержания общего среднего образования [Текст] / под ред. *В. Б. Краевского, И. Я. Лернера*. — М. : Педагогика, 1983. — 352 с.

Стаття надійшла до редакції 30.09.2011

А. Зачена

Особенности познавательной функции философии

В статье рассматриваются особенности познавательной функции философии в процессе обучения.

Ключевые слова: философия, функции философии, познавательная функция.

А. Zachepa

Peculiarities of Cognitive Function of Philosophy

The article considers peculiarities of cognitive function of philosophy in the educational process.

Key words: philosophy, functions of philosophy, cognitive function.

Рецензент – доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник О. А. Лавріненко